

2025-11-28

Dnr KN2025/01871

Klimat- och näringslivsdepartementet

 e-post: kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.cks.remiss@regeringskansliet.se

Fortums yttrande över utkast till lagrådsremiss "En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar"

Fortum tackar för möjligheten att avge yttrande över ovan rubricerat ärende. Genom vår delägda kärnkraft i Sverige, vår hel- och delägda kärnkraft i Finland samt i egenskap av tjänsteleverantör har vi omfattande erfarenhet och kompetens inom drift och utveckling av kärnkraft. Vi har även nyligen genomfört en omfattande förstudie avseende förutsättningarna att bygga ny kärnkraft i Sverige och Finland, ett arbete som nu fortsätter med fördjupade samarbeten och vidareutveckling av konkreta projekt.

1

INLEDANDE OCH GENERELLT

Effektiva och ändamålsenliga tillståndprocesser är en central och viktig fråga för att möjliggöra nybyggnation av kärnkraft. Fortum har i tidigare remissvar, kopplat till Kärnkraftsprövningsutredningens deluppdrag och den efterföljande departementspromemorian, i huvudsak varit positiva till de förändringar som föreslagits i syfte att effektivisera och korta ner ledtiderna för prövning.

Fortum tillstyrker utredningens förslag avseende införande av en ny process för regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. Vi ser det som fördelaktigt att det politiska ställningstagandet kommer tidigt i processen och därmed minskar de politiska riskerna. Regeringens tillåtighetsbeslut kan korta ledtiden för processen i mark- och miljödomstolen vilket är positivt. Möjligheten att frivilligt söka ett förhandsbesked är bra och kan bidra till att öka förutsägbarheten vid den kommande formella prövningen.

Det är problematiskt att den så kallade dubbelprövningen kvarstår i utkastet till lagrådsremiss. Detta får anses strida mot den politiska intentionen att göra prövningen effektivare och tydligare. Fortum vidareutvecklar vår syn och ett bredare resonemang kring detta under punkten 2.

På miljöområdet pågår det för närvarande ett flertal initiativ för att effektivisera miljötillståndprocessen. Fortum ser positivt på detta men eftersom initiativen delvis överlappar varandra samtidigt som de inte är koordinerade är det svårt att fullt ut bedöma konsekvenserna av det nu aktuella förslaget, och därmed vad som i praktiken kommer att vara gällande rätt framöver.

2025-11-28

2

FÖRHÅLLET MELLAN MILJÖBALKEN OCH KÄRNTEKNIKLAGEN I DE OLIKA PRÖVNINGARNA

Fortum anser att det är en förlorad möjlighet att inte gå vidare med förslagen att ta bort tillämpningen av miljöbalken i prövningen enligt kärntekniklagen inklusive behovet av specifik miljöbedömning, att begränsa utrymmet för tillståndsmyndigheten att föreskriva villkor om strålskyddsfrågor i ärende om tillstånd enligt miljöbalken och att i ett särskilt beslut ta ställning till miljökonsekvensbeskrivningen och slutföra miljöbedömningen (avsnitt 7).

Enligt nuvarande system ska två specifika miljöbedömningar ges in till två olika instanser som delvis prövar samma frågor. SOU 2025:7 identifierade denna dubbla och parallella prövning som problematisk ur ett effektivitetsperspektiv. Fortum delar utredningens bedömning i denna del.

Utkastet utgår från att både miljöbalks- och KTL-tillstånden omfattas av MKB-direktivet och att kravet på specifik miljöbedömning därför inte kan utgå ur prövningen enligt KTL. Fortum delar inte denna slutsats. Det måste vara kompatibelt med och t.o.m. önskvärt enligt MKB-direktivet att den specifika miljöbedömningen är fullständig och behandlas i ett enda ärende av en prövningsmyndighet, istället för att spridas ut över flera prövningar. Fortum anser därför att en instans bör pröva samtliga miljöeffekter av en kärnteknisk verksamhet, och att den specifika miljöbedömningen ska vara en del av underlaget för detta beslut. Om detta sker i miljöbalksprocessen bör SSM där yttra sig över den specifika miljöbedömningen i de delar där den myndigheten har expertis.

Det finns enligt Fortum ingen motsättning mellan att tillståndsmyndigheten i ärendet enligt miljöbalken prövar den specifika miljöbedömningen och samtliga miljöeffekter av projektet men utan att sätta närmare villkor för kärnsäkerhet och strålskydd samtidigt som SSM i ett eget ärende sätter de specifika villkor som rör dessa områden. Denna ordning innebär enligt Fortum inte att en andra specifik miljöbedömning behövs som underlag i ärendet enligt KTL.

Det finns redan, som några remissinstanser påpekar, praxis med innebörden att tillståndsmyndigheten endast på ett övergripande plan ska pröva frågor om kärnsäkerhet och strålskydd. Detta är bra men Fortum ser en risk med att förlita sig på äldre hovrättspraxis som utan vidare kan åsidosättas av tillståndsmyndigheten i framtida prövningar enligt miljöbalken. Denna praxis bör kunna kodifieras utan att MKB-direktivet träds för när.

Vad slutligen gäller frågan om att avsluta den specifika miljöbedömningen tidigare noterar Fortum att utkastet citerar mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt som skriver att frågan om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller tillämpliga krav är integrerad i tillståndsprövningen och att miljökonsekvensbeskrivningen kan kompletteras även efter huvudförhandlingen.

Enligt Fortum är detta själva problembeskrivningen: nuvarande ordning är att motparternas kompletteringsönskemål fortsätter komma in under hela målets handläggning, såväl under förberedelsen som efter huvudförhandlingen. Det är inget som hindrar domstolarna från att skicka vidare alla kompletteringsönskemål för yttrande, och om sökanden anser kompletteringarna obehövliga står denne alltid risken att målet blir avvisat.

2025-11-28

Det handläggningssätt som mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt förespråkar är själva anledningen till att den specifika miljöbedömningen måste slutföras tidigare. Det är en högst rimlig ordning att när målet tas till huvudförhandling så handlar det om verksamheten kan tillåtas och vilka villkor som i så fall ska sättas, och inte om det över huvud taget finns underlag för att göra dessa bedömningar eller om samrådet inte genomförts korrekt. När väl det andra, tredje, fjärde nya kärnkraftverket med liknande teknik ska prövas kommer effektivitetsvinsterna av att tidigt kunna sätta ner foten i dessa frågor vara enorm.

Fortum anser vidare att det, om miljöbalksprövningen inte lyfts bort från KTL-prövningen, kan ifrågasättas om SSM bör ta över som tillståndsmyndighet enligt KTL. En förutsättning för en sådan åtgärd är att prövningen är mer begränsad än den är idag.

Fortum anser att samtliga besked under avsnitt 7 i utkastet bör utgå. I den mån några av dessa frågor behöver utredas ytterligare bör detta ske – men de får inte förkastas helt.

3 ÖVERKLAGANDEPROCESSERNA

En ny miljöprövningsmyndighet ska inrättas (Dnr KN2025/01878) som i ett första steg ska pröva B-verksamheter. Om denna även på sikt ska pröva A-verksamheter kan det ifrågasättas om överklaganden i mark- och miljödomstol kommer ha de fördelar som beskrivs i utkastet. Om överklaganden ska flyttas till mark- och miljödomstolarna föreslår Fortum att de koncentreras till en och samma mark- och miljödomstol, förslagsvis den vid Nacka tingsrätt, för att tillräcklig kompetens ska kunna byggas upp.

Fortum föreslår ovan att regeringen ska gå vidare med förslaget att begränsa inslagen av miljöfrågor i KTL-tillstånden. Som en följd av detta anser Fortum även att förslagen om klagorätt i 24 a § i förslaget till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet kan justeras för att inte gå utöver vad Århuskonventionen kräver.

4 FÖRBEREDANDE DIALOG – MEN EN BYGGSTEN SAKNAS

Fortum ser positivt på möjligheten till att genomföra förberedande dialog med myndigheten. Vi har dock identifierat att det saknas en byggsten som inte omfattas av dialogen om själva tillståndsprocessen eller den mer formella processen avseende förhandsbesked.

Det som saknas i regelverket är en möjlighet att föra en **teknisk** dialog med myndigheten med ett lärande syfte utan tyngande dokumentation och krav på ställningstagande från myndigheten. Vi har kommenterat detta tidigare men vill återigen lyfta denna viktiga fråga.

Att få ett förhandsbesked kommer förmodligen att kräva omfattande redovisning och bevisföring av den sökande, kanske på PSAR eller SAR-nivå. Det innebär att för att

2025-11-28

syftet ska uppnås måste antalet frågor begränsas annars är man redan i PSAR-stadiet. Att kunna diskutera ett flertal tekniska frågor på en mindre djup nivå är lika viktigt för att ”öka förutsägbarheten i kommande formella prövning”. Fortum föreslår följande:

Att även tekniska frågor ska kunna diskuteras i den förberedande dialogen utan krav på bindande ställningstagande. Fortums pågående pre-licensing process med leverantörer och myndigheter kan utgöra förebild för en sådan dialog. Kostnaden för en sådan teknisk dialog debiteras enklast per timme. Det är möjligt eller t.o.m troligt att en förberedande dialog om ett större antal tekniska frågor resulterar i att en eller flera frågor kommer att ledas in i processen för förhandsbesked.

Huruvida denna tekniska förberedande dialog ska byggas på redan föreslagna processer eller ska utgöra en separat process har vi inga synpunkter på.

5

ÖVRIGT

Fortum ser fram emot fortsatt dialog och gott samarbete i detta ärendet och därtill relaterat arbete. Fortums huvudkontakt och handläggare i detta ärende är Per Claesson, e-mail: per.claesson@fortum.com.

Med vänlig hälsning,

Sara Nilsson

Sara Nilsson, Fortum Sverige AB